

Regionaal Risicoprofiel

2019-2020

Regionaal Risicoprofiel Zaanstreek-Waterland 2019-2020

Inhoudsopgave	3
1. Samenvatting	4
2. Inleiding	5
2.1 Aanleiding	5
2.2 Wat is een Regionaal Risicoprofiel?	5
2.3 Werkwijze	5
2.4 Leeswijzer	6
3. Risico-inventarisatie	7
3.1 Inleiding	7
3.2 Werkwijze	7
3.3 Ontwikkelingen	7
3.4 Risico-inventarisatie	9
4. Risicobeoordeling	11
4.1 Inleiding	11
4.2 Werkwijze	11
5. Beïnvloedingsmogelijkheden	13
5.1 Inleiding	13
5.2 Natuurlijke omgeving	13
5.3 Gebouwde omgeving	14
5.4 Technologische omgeving	14
5.5 Vitale infrastructuur en voorzieningen	15
5.6 Verkeer en vervoer	15
5.7 Gezondheid	15
5.8 Sociaal maatschappelijke omgeving	15
6. Bijlage scenario's	17
6.1 Dijkdoorbraak primaire waterkering.	17
6.2 Extreem winterweer	17
6.3 Brand in een gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen	18
6.4 Brand cacao-opslag	19
6.5 Brand in opslag gevaarlijke stoffen <10 ton	19
6.6 Uitval vitale voorziening	20
6.7 Aanvaring op het water	21
6.8 Zorgcontinuïteit (Regionale zorgcontinuïteit in gevaar)	21
6.9 Extreem geweld	22
6.10 Opvang grote groep mensen	23
6.11 Verstoring evenement/ Paniek in menigten	24
6.12 Aardbeving	24
7. Bijlage: Verantwoording risico-inventarisatie	26
Natuurlijke omgeving	26
Gebouwde omgeving	26
Technologische omgeving	27
Vitale infrastructuur en voorzieningen	27
Verkeer en vervoer	28
Gezondheid	29
Sociaal-maatschappelijke omgeving	29
8. Bijlage, Beoordelingscriteria	31
9. Bijlage, betrokken partijen expertsessies	32

1. Samenvatting

De Wet Veiligheidsregio's bepaalt dat iedere veiligheidsregio beschikt over een Regionaal Risicoprofiel. Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in een veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het geeft een kwalitatief oordeel over de kans en de impact van het risico. Daarnaast gaat het in op de beïnvloedingsmogelijkheden van het risico.

Het huidige regionaal Risicoprofiel Zaanstreek-Waterland 2015-2018 (RRP) is door het bestuur vastgesteld op 1 mei 2015. Onderhavig RRP 2019-2020 is opgesteld voor de duur van twee jaar om zo een betere aansluiting te creëren op de beleidscyclus van VrZW. In 2020 wordt een geheel nieuw RRP 2021-2024 opgesteld om als input te dienen voor het Beleidsplan 2021-2024 van VrZW.

Het RRP 2019-2020 is opgesteld in de samenwerking met Veiligheidsregio Noord-Holland Noord en veiligheidspartners (publiek en privaat) (zie bijlage 9). In een gezamenlijke expertsessie is een risico-inventarisatie gemaakt. Van de risico's zijn generieke scenario's beschreven. De scenario's zijn in een volgende expertsessie door experts gewogen op impact en waarschijnlijkheid. Dit heeft geresulteerd in een risicodiagram.

De nog relevante risico's uit het RRP 2015-2018 zijn overgenomen in het RRP 2019-2020. Er zijn vier scenario's toegevoegd, te weten: extreem weer, een brand in een opslag met gevaarlijke stoffen < 10 ton, zorgcontinuïteit en opvang van grote groepen mensen.

Op basis van de risico-inventarisatie en de risicoanalyse zijn beïnvloedingsmogelijkheden beschreven. Deze dragen bij aan het verminderen van het risico op rampen en crisis in de regio. Naar aanleiding van het RRP 2015-2018 zijn veel acties uitgevoerd om de destijds beschreven risico's te verkleinen. Deze risico's worden daarom alleen kort genoemd. De nieuw toegevoegde risico's en de beïnvloedingsmogelijkheden zijn uitgebreider beschreven.

De beïnvloedingsmogelijkheden richten zich met name op verdergaande samenwerking en afstemming tussen veiligheidsregio en veiligheidspartners bij de risico's die kunnen leiden tot maatschappelijke onrust.

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

Het Regionaal Risicoprofiel Zaanstreek-Waterland 2015-2018 (RRP) is door het bestuur vastgesteld op 1 mei 2015. Bij het vaststellen van het RRP 2015-2018 is de wens uitgesproken om het RRP meer dynamisch te maken door jaarlijks met crisispartners te kijken of er nieuwe ontwikkelingen zijn en of er daardoor nieuwe scenario's moeten worden toegevoegd. Dit heeft toen geresulteerd in een aanvulling op het RRP in 2017. Deze 'oude' scenario's komen in dit RRP 2019-2020 opnieuw, maar dan meer generiek, aan de orde. Er is gekozen voor een RRP voor de duur van twee jaar in verband met een betere aansluiting op de plancyclus van VrZW. In 2020 wordt het RRP daarom geheel opnieuw opgesteld en dient als input voor het beleidsplan 2021-2024.

Het doel van het RRP is een basis creëren voor Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland en haar veiligheidspartners om te kunnen bepalen wie welke maatregelen neemt, op het gebied van risico- en crisisbeheersing. Het proces dat bij het opstellen van het RRP met de veiligheidspartners wordt doorlopen, is net zo waardevol als de uiteindelijke uitkomst. Het gaat om het leren kennen van elkaars taken en verantwoordelijkheden, zodat de crisesbeheersing optimaal functioneert. Bij de uiteenlopende crisistypen is een robuuste en veerkrachtige crisisorganisatie noodzakelijk die ook aandacht heeft voor de diverse keteneffecten en waarin overzicht, verbinding en samenwerking centraal staan. Dit betekent niet dat het treffen van maatregelen op alle denkbare scenario's een taak is van VrZW, maar dat de netwerkregie komt te liggen bij de verantwoordelijke veiligheidspartner.

2.2 Wat is een Regionaal Risicoprofiel?

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in een veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. De risico-inventarisatie omvat een overzicht van de aanwezige risicovolle situaties en de soorten incidenten die zich daardoor kunnen voordoen. In de risicoanalyse worden de geïnventariseerde gegevens nader beoordeeld, vergeleken en geïnterpreteerd. Op basis van de conclusies kan het bestuur van de veiligheidsregio strategische beleidskeuzes maken over de ambities voor de risico- en crisisbeheersing. Deze ambities worden vastgelegd in het beleidsplan van de veiligheidsregio.

Een complexe samenleving als de Nederlandse wordt bedreigd door vele soorten veiligheidsrisico's. Ordeverstoringen, overstromingen, treinongevallen en terrorisme, maar bijvoorbeeld ook infectieziekten en uitval van nutsvoorzieningen vormen een continue bedreiging van de vitale belangen van de samenleving. Om deze bedreigingen het hoofd te kunnen bieden, moeten overheidsinstanties, bedrijfsleven en de burger nauw samenwerken.

Elke regio herbergt andere risico's, waarvoor specifiek beleid van de veiligheidsregio en haar partners nodig kan zijn. Het regionaal risicoprofiel is bedoeld om inzicht in de aanwezige risico's te krijgen. Op basis van dit inzicht kan het veiligheidsbestuur strategisch beleid voeren om de aanwezige risico's te voorkomen en beperken en om de crisisbeheersingsorganisatie op specifieke risico's voor te bereiden. Ook biedt het een basis voor de risicocommunicatie naar de burgers.

2.3 Werkwijze

Het RRP 2019-2020 is opgesteld in samenwerking met relevante publieke en private partijen. Daarnaast is er nauw samengewerkt met Veiligheidsregio Noord-Holland Noord (VRNHN). Omdat de regio's een grotendeels vergelijkbare set aan risico's kennen, was het efficiënt om de risico-inventarisatie en de risicobeoordeling gezamenlijk uit te voeren. De scenario's zijn ook gezamenlijk

opgesteld. Hierbij is wel rekening gehouden met de verschillen tussen de regio's en zijn niet alle scenario's in de risicoprofielen hetzelfde.

2.4 Leeswijzer

In hoofdstuk drie wordt beschreven welke nationale en internationale ontwikkelingen er zijn die van invloed kunnen worden op de reeds bestaande risico's of die nieuwe risico's kunnen opleveren. Ook is in hoofdstuk drie de inventarisatie van de risico's beschreven. In hoofdstuk vier komt aan de orde wat de impact en de waarschijnlijkheid is van de geïnventariseerde risico's. In hoofdstuk vijf worden de beïnvloedingsmogelijkheden beschreven die bijdragen aan het verlagen van het risico.

3. Risico-inventarisatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de opbrengst van de risico-inventarisatie kwalitatief beschreven. De eerste paragraaf gaat over de werkwijze die gehanteerd is. Daarna wordt een, niet limitatief, overzicht gegeven van (landelijke en internationale) ontwikkelingen die de veiligheid mogelijk negatief gaan beïnvloeden. Ten slotte komen de risico's die door de experts gezien en benoemd worden, per thema, aan de orde.

3.2 Werkwijze

Op 11 april 2018 heeft er een expertsessie plaats gevonden waarbij op thematische wijze een risico-inventarisatie heeft plaats gevonden. Namens de veiligheidspartners waren 75 experts, op verschillende vakgebieden, aanwezig. Zij vertegenwoordigden 18 verschillende organisaties die in de regio's Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland Noord actief zijn.

Onder leiding van een voorzitter heeft er aan zeven gesprekstafels een gestructureerd gesprek plaats gevonden over de risico's die zich voordoen in de beide regio's. Hierbij is specifiek gekeken of het risico zich in beide regio's manifesteert of dat het slechts van toepassing is op een van de regio's. Zo vinden de experts bijvoorbeeld dat het risico van een kernongeval zich alleen voordoet in VRNHN, vanwege de geringe effectafstanden van een kernincident in Petten.

De zeven thema's, met de bijbehorende crisistypen, zijn:

- Natuurlijke omgeving: overstromingen, natuurbranden, extreme weersomstandigheden, aardbevingen, plagen, dierziekten;
- Gebouwde omgeving: branden in kwetsbare objecten, instorting in grote gebouwen en kunstwerken;
- Technologische omgeving: incidenten met brandbare/explosieve stoffen, incidenten met giftige stoffen, kernincidenten;
- Vitale infrastructuur en voorzieningen: verstoring energievoorziening, verstoring drinkwatervoorziening, verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering, verstoring telecommunicatie en ICT, verstoring afvalverwerking, verstoring voedselvoorziening;
- Verkeer en vervoer: luchtvaartincidenten, incidenten op of onder water, verkeersincidenten op land, incidenten in tunnels;
- Gezondheid: bedreiging volksgezondheid, ziektegolf;
- Sociaal maatschappelijk: paniek in menigten, verstoring openbare orde, extreem geweld (waaronder terrorisme).

3.3 Ontwikkelingen

In deze paragraaf worden ontwikkelingen benoemd die van invloed kunnen zijn op de veiligheid. Het gaat hierbij om ontwikkelingen die risico's kunnen opleveren en/of kunnen vergroten.

De klimaatverandering is een duidelijk zichtbare ontwikkeling die bepaalde risico's vergroot. De stijgende waterspiegel, extreme neerslag, extreme droogte, hitte en ijsvorming kunnen steeds grotere problemen veroorzaken. Dit betekent dat geïnvesteerd moet worden in het bestrijden van de gevolgen.

Ook demografisch zijn er ontwikkelingen in de regio. Mensen worden ouder. De experts geven aan dat zij verwachten dat er meer risicovolle situaties zullen ontstaan en dat de zelfredzaamheid zal

afnemen. Dit legt een grotere druk op de ambulancevoorzieningen en op de spoedeisende eerste hulp. Daarnaast vraagt de vergrijzing meer aandacht in de relatie tot de klimaatverandering, zoals bijvoorbeeld langdurige hitte. Ook vraagt de vergrijzing andere manieren van wonen. Momenteel is de ontwikkeling gaande dat verminderd zelfredzamen wonen in 'normale' woongebouwen die geen extra veiligheidsvoorzieningen hebben. Specifieke woongebouwen voor verminderd zelfredzamen beschikken wel over extra veiligheidsvoorzieningen.

In de gebouwde omgeving worden de nodige ontwikkelingen gezien die de risico's vergroten. Het eindigen van de levensduur van bepaalde bouwwerken is er daar één van. De geraadpleegde experts geven aan dat zij meer bouwfouten constateren en dat de kennis van uitvoerders en controleurs afneemt. Een aantal recente voorbeelden van instortingen van parkeergarages sterkt het vermoeden dat draagconstructies niet altijd goed worden uitgevoerd. Daarnaast geven experts aan dat zij grote zorgen hebben over de deregulering en de privatisering van de bouwregelgeving. Zij vinden dat wijzigingen in de regelgeving in sommige gevallen zorgen voor een lager veiligheidsniveau. In kantoorgebouwen bijvoorbeeld, die worden getransformeerd tot woongebouwen, is het veiligheidsniveau lager dan in gebouwen die gebouwd zijn met een woonfunctie.

Op het gebied van digitalisering er ontwikkelingen die risico's kunnen vergroten. Door afhankelijkheid van allerlei digitale voorzieningen zijn zowel de hulpverleners als de samenleving kwetsbaar geworden. Uitval van communicatievoorzieningen is daar een duidelijk voorbeeld van. Ook cybercriminaliteit in combinatie met het 'internet of things' kan van invloed zijn op de veiligheid.

De kans op storingen in het (Europese) elektriciteitsnetwerk worden groter. Door optredende cascade-effecten kunnen de gevolgen van stroomstoringen groot zijn. Ook de energietransitie kan vaker leiden tot een stroomstoring. Daarnaast worden in het kader van de energietransitie nieuwe energiebronnen ontwikkeld. De zwaarte van de risico's, die deze ontwikkeling met zich meebrengt, is nu nog niet te overzien. Naar verwachting zal hier in de nabije toekomst meer duidelijkheid over komen. In het RRP 2021-2024 wordt hier aandacht alsnog aan besteed.

Een risico op het gebied van drinkwater wordt veroorzaakt door vervuiling van het oppervlaktewater. Daarnaast heeft een langdurige periode van droogte invloed op de beschikbaarheid van schoon oppervlaktewater voor de drinkwatervoorziening.

Op het gebied van verkeer en vervoer wordt het risico vergroot door een toenemende drukte op de weg, het water en het spoor. Ook veranderen de vervoersmiddelen. Te denken valt hierbij aan de elektrische auto, de e-bike en de steeds grotere vrachtwagens. Door zelfrijdend verkeer wordt het veiliger op de weg, maar door het rijden op geringe afstand van elkaar zal de impact van een ongeval in de toekomst mogelijk groter zijn. Daarnaast is er sprake van ander brandstofgebruik. Het gebruik van o.a. elektriciteit, LNG en waterstof geeft andere risico's dan het gebruik van de traditionele brandstoffen.

Risicovolle ontwikkelingen op het thema gezondheid gaan over antibioticaresistentie, het tekort aan personeel in de geestelijke gezondheidszorg en langere en grotere griepiepidemieën. Door langere griepiepidemieën ontstaat er een tekort aan zorg. Door het tekort aan personeel in de geestelijke gezondheidszorg kunnen mensen, die zorg nodig hebben, deze zorg in de toekomst mogelijk niet meer krijgen. GGZ Nederland spreekt over een mogelijke opname stop of het sluiten van klinieken. Experts wijzen erop dat als deze ontwikkeling doorzet, het risico op incidenten met psychiatrische patiënten mogelijk toeneemt.

Polarisatie, extremisme en minder tolerantie zijn ontwikkelingen die kunnen leiden tot een grotere kans op geweld. Ook het afdwingen van (cultuur)veranderingen, zoals te zien is bij de landelijke intocht van Sinterklaas en de zwarte pietendiscussie of bij het dilemma rondom de grote grazers bij de Oostvaardersplassen, leidt tot extreme situaties.

De polarisering en de individualisering van de maatschappij neemt toe. De sociale netwerken veranderen, o.a. door het gebruik van social media. Dit zorgt ervoor dat 'samenredzaamheid' op een andere manier vorm moet worden gegeven en niet altijd vanzelfsprekend is.

Fakenieuws, en zeker real-time gemaakt fakenieuws, wordt momenteel steeds vaker gezien en wordt lang niet altijd herkend als nep. Door fakenieuws kan er maatschappelijke onrust ontstaan.

3.4 Risico-inventarisatie

In deze paragraaf wordt per thema aangegeven welke risico's relevant zijn voor de regio Zaanstreek-Waterland. De risico's zijn per thema benoemd door experts uit het vakgebied. In deze paragraaf komen ook risico's aan de orde die al eerder zijn benoemd en waarop al acties zijn uitgevoerd naar aanleiding van het RRP 2015-2018. Ondanks het feit dat er al veel gedaan is om deze risico's te verkleinen, is het risico niet weg. Door het opnieuw te benoemen blijft het onder de aandacht. De verantwoording voor de gemaakte keuzes staat in bijlage 7.

Natuurlijke omgeving

Het thema 'Natuurlijke omgeving' omvat crisistypen die een natuurlijke oorzaak hebben. De relevante crisistypen voor onze regio zijn de crisistypen 'overstromingen', 'aardbevingen' en 'extreme weersomstandigheden'. Het scenario 'Dijkdoorbraak primaire waterkering' (zie 6.1) is overgenomen uit het RRP 2015-2018.

Aanvullend scenario RRP 2019-2020: Extreem winterweer (zie 6.2) en aardbeving (zie 6.12)

Gebouwde omgeving

Het thema 'gebouwde omgeving' omvat crisistypen die betrekking hebben op het bouwen en gebruiken van gebouwen en kunstwerken. Tunnels maken geen deel uit van dit thema. Bij branden gaat het om incidenten die de dagelijkse brandweezorg overstijgen. Voor de branden die 'regulier' zijn geldt het brandrisicoprofiel met de bijbehorende beheersmaatregelen. Het scenario 'Brand in een gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen' is overgenomen uit het RRP 2015-2018 (zie 6.3).

Technologische omgeving

Het maatschappelijk thema 'technologische omgeving' omvat crisistypen die betrekking hebben op incidenten met gevaarlijke stoffen. Het gaat hierbij om brandbare, explosieve, giftige en radioactieve stoffen. De incidenten kunnen plaatsvinden tijdens transport of bij een stationaire bron. Het scenario 'Brand in cacao opslag' is overgenomen uit het RRP 2015-2018 (zie 6.4).

Aanvullend scenario RRP 2019-2020: Brand in een opslag met gevaarlijke stoffen minder dan 10 ton (zie 6.5)

Vitale infrastructuur en voorzieningen

Het thema 'vitale infrastructuur en voorzieningen' omvat crisistypen die leiden tot een verstoring van voorzieningen die noodzakelijk zijn voor het kunnen leiden van een ongestoord leven. Het scenario 'Uitval vitale voorzieningen' is overgenomen uit het RRP 2015-2018 (zie 6.6).

Verkeer en Vervoer

Het thema 'verkeer en vervoer' omvat crisistypen die betrekking hebben op een verstoring van een van de verkeersmodaliteiten, lucht, weg, spoor en water. Een verstoring kent vaak als oorzaak het zich voordoen van een incident, maar kan ook andere oorzaken hebben zoals extreme weersomstandigheden of blokkades. Het scenario 'Aanvaring op het water' is overgenomen uit het RRP 2015-2018 (zie 6.7).

Gezondheid

Onder dit thema worden crisistypen benoemd die een impact hebben op de lichamelijke gezondheid van de burgers in de regio. Het gaat hierbij om de impact naar aanleiding van virussen, infecties en bacteriën binnen het kader van het risicoprofiel en niet om impact als gevolg van incidenten met bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen.

Aanvullend scenario RRP 2019-2020: Zorgcontinuïteit (zie 6.8)

Sociaal-maatschappelijke omgeving

Onder dit thema worden crisistypen benoemd die een grote maatschappelijke impact kunnen hebben. Het gaat hierbij zowel om de zichtbare (demonstraties/vernielingen) als in eerste instantie onzichtbare (groeierende onrust in de buurt) crisistypen. Incidenten binnen dit thema lijken een steeds grotere rol te spelen. De opvang grote groepen mensen, een grote zedenzaak, familiedrama of ernstige geweldsdelicten kunnen oorzaak zijn van deze crisistypen. De scenario's 'Extreem geweld' (zie 6.9)) en 'Verstoring evenement – Paniek in menigten' (zie 6.11) zijn overgenomen uit het RRP 2015-2018.

Aanvullend scenario RRP 2019-2020: Opvang grote groep mensen (zie 6.10)

---

4. Risicobeoordeling

4.1 Inleiding

De opbrengst van de risico-inventarisatie heeft geleid tot het opstellen van elf scenario's die worden opgenomen in het RRP. Om inzicht te krijgen in de kans en de omvang van de gevolgen van de geïnterpreteerde risico's zijn de scenario's beoordeeld op impact en waarschijnlijkheid. Om de impact en de waarschijnlijkheid van het risico te beoordelen is gebruik gemaakt van de beoordelingscriteria uit de landelijke handreiking uit 2010 (zie bijlage 8). Deze beoordeling levert een risicodiagram op waarbij op de verticale as de impact wordt weergegeven en op de horizontale as de waarschijnlijkheid.

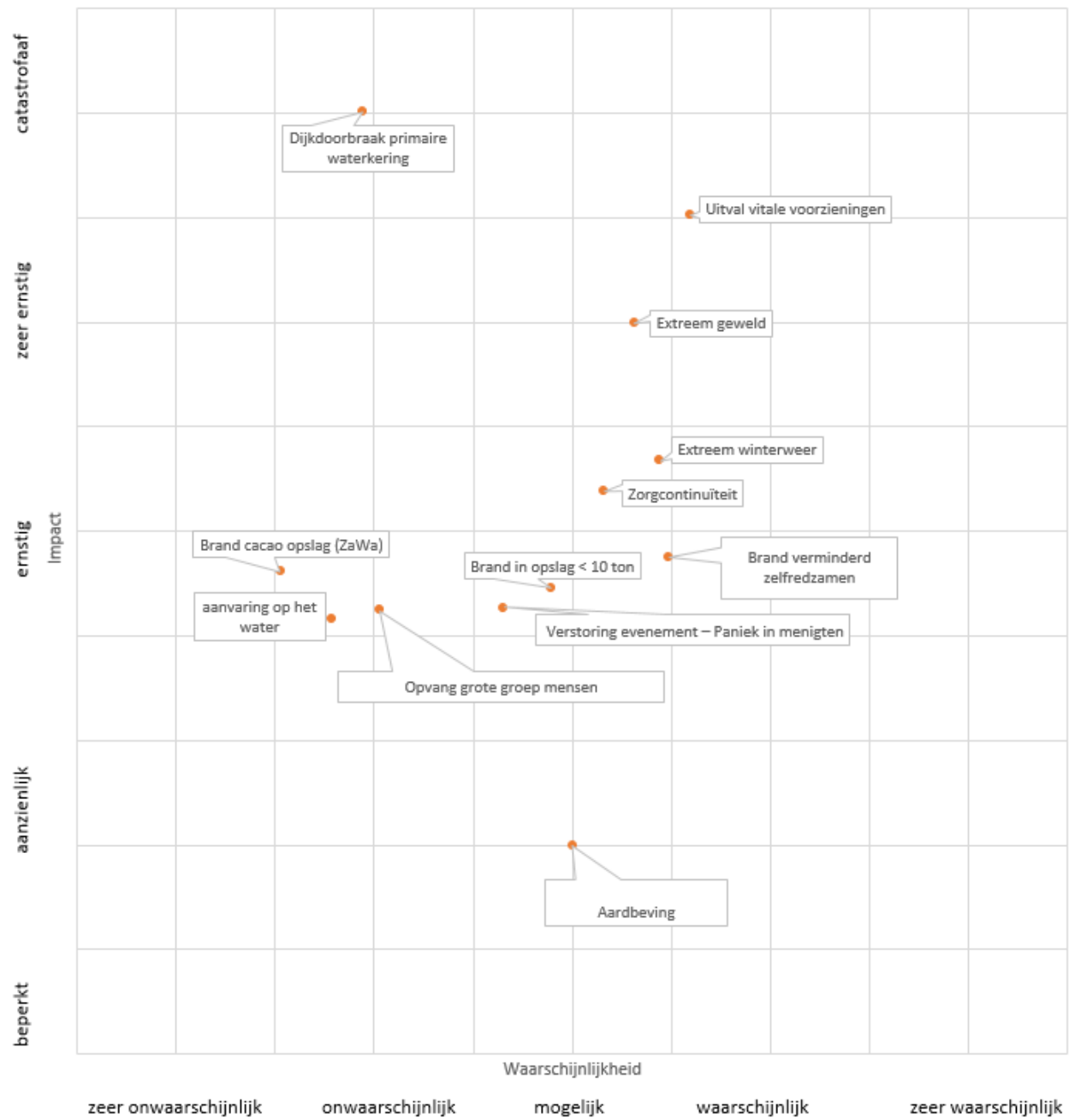
4.2 Werkwijze

Op 17 oktober 2018 hebben veertig experts hun oordeel gegeven over de impact en de waarschijnlijkheid van de scenario's. De experts waren geselecteerd op basis van hun kennis over de opgestelde scenario's. Bij de beoordeling hebben de experts de criteria uit de handreiking gehanteerd.

Op het gebied van de waarschijnlijkheid heeft het oordeel van de inhoudsdeskundige op dat vakgebied, zwaarder gewogen dan van de andere experts omdat de waarschijnlijkheid van het voorkomen van een scenario redelijk of zelfs redelijk goed kan worden ingeschat door een deskundige uit het werkveld.

Ten aanzien van de impact van de scenario's heeft de inschatting een bepaald resultaat opgeleverd. De impact van het risico is echter niet exact te bepalen met behulp van de impactcriteria. Dit komt doordat de impact voor een deel ook bepaald wordt door de perceptie van dat risico. De perceptie van een risico en de maatschappelijke onrust die ontstaat indien zo'n soort incident zich voordoet, is in de afgelopen jaren van groot belang geworden door intensief gebruik van social media. Door dit subjectieve criterium zal de plaats van een risico in het risicodiagram altijd discussie oproepen. De vraag is of het erg is dat het risicodiagram geen exacte weergave is van nauwkeurig berekende impact en waarschijnlijkheid. De experts zijn namelijk van mening dat het risicodiagram op zichzelf niet het doel is, maar een middel om in gesprek te blijven met elkaar om de risico's op een effectieve manier te beïnvloeden. De gehanteerde werkwijze leidt tot goede samenwerking met zowel private als publieke partijen, wat leidt tot een betere bestrijdbaarheid en beheersbaarheid van crisis en rampen.

De score van impact en waarschijnlijkheid is tot stand gebracht met het instrument 'Mentimeter'. De experts konden tegelijkertijd en onafhankelijk van elkaar een score aangeven op de verticale as van de impact en de horizontale as van de waarschijnlijkheid. Het instrument bepaalde de gemiddelde waarde van de uitgebrachte scores. Door plenair de scores en de spreiding van de scores te bespreken kwam uiteindelijk een eindoordeel tot stand. Het resultaat is weergegeven in figuur 1, het risicodiagram.

Figuur 1: risicodiagram

5. Beïnvloedingsmogelijkheden

5.1 Inleiding

De risico-inventarisatie heeft in beeld gebracht welke risicovolle situaties er zijn in de regio Zaanstreek-Waterland. De risicoanalyse geeft een inschatting hoe erg dit is. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de risicovolle situaties beïnvloed kunnen worden, zodat het risico vermindert. Dit kan worden bewerkstelligd door ofwel de waarschijnlijkheid van het risico te reduceren of door het verkleinen van de impact.

Het RRP 2019-2020 bestaat uit de relevante risico's uit het RRP 2015-2018 aangevuld met 'nieuwe' risico's. De risico's uit het RRP 2015-2018 worden slechts kort aangestipt. Maatregelen die de 'nieuwe' risico's kunnen beïnvloeden worden uitgebreider beschreven.

5.2 Natuurlijke omgeving

Het risico van ernstige wateroverlast of een overstroming heeft in onze regio al jaren de aandacht. Het blijft een relevant risico in het RRP, maar er zullen geen extra maatregelen op worden ingezet.

Extreem winterweer is een risico dat kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Het KNMI kan tijdig een goede inschatting maken wanneer het weer extreem slecht wordt. Hierover wordt gecommuniceerd middels een weeralarm. Extreem winterweer leidt minimaal tot verstoring van het dagelijks leven, waarbij verstoring van de mobiliteit een belangrijke oorzaak is. Op dit vlak nemen de weg-, vaarweg en spoorwegbeheerders zelfstandig hun maatregelen. De brandweer heeft een procedure 'extreem weer'. In het geval van ijzel en zware sneeuwval wordt personeel gekazerneerd. Dit verkort de opkomsttijd. Het ter plaatse komen van de operationele diensten, bij een incident, kan echter wel moeizaam verlopen.

De distributie van voedsel, medicijnen en brandstof ligt niet direct in de invloedssfeer van de Veiligheidsregio. Hier worden dan ook geen beïnvloedingsmogelijkheden geformuleerd. Wel communiceert VrZW handelingsperspectieven bij extreem slecht weer. Hierin is onder andere opgenomen om naar je naasten om te kijken als zij niet meer de deur uitkunnen. Ook het Rode Kruis richt zich in dit soort situaties op het communiceren over burenhulp. VrZW is voornemens om in 2019 per gemeente brandweerposten aan te wijzen die bij uitval van elektriciteit en ICT-voorzieningen (bijv. als gevolg van extreem weer) dienst kunnen doen als meld- en communicatiepunt voor burgers.

Bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte ligt de verantwoordelijkheid voor de bestrijding bij de rijksoverheid (Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, namens het ministerie van Landbouw Natuur en Visserij). Indien er sprake is van besmetting van mensen speelt ook het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een rol.

Beïnvloedingsmogelijkheden: Organiseer een themasessie, op bestuurlijk niveau, om de verantwoordelijkheden rond een uitbraak van een besmettelijke dierziekte te bespreken.

Naar aanleiding van de aardbeving van juni 2018 in Warder is in bestuurlijk overleg besloten dat informatie over een aardbeving gedeeld moet worden met betrokken partijen. De betrokken partijen bepalen zelf of de informatie voor hen relevant is. Afgesproken is dat

VrZW de benoemde acties coördineert en als platform dient voor dit proces.

Beïnvloedingsmogelijkheid: Leg de informatielijnen en verantwoordelijkheidslijnen vast t.a.v. de bij gaswinning en bevingsrisico's betrokken organisaties. Bepaal hoe en welke partijen geïnformeerd moeten worden na het plaats vinden van een aardbeving. Maak hierbij onderscheid tussen een beving die gemeten is en een beving die daadwerkelijk gevoeld is. Stel voorbereide crisisberichten op en bepaal de behoefte aan risicocommunicatie en voer uit. Organiseer jaarlijks een breed bestuurlijk overleg met de bij gaswinning en bevingsrisico's betrokken organisaties.

5.3 Gebouwde omgeving

Een grote brand in een gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen wordt gezien als een risico. De afgelopen jaren is er fors ingezet op dit type bouwwerken om het risico te verlagen.

Beïnvloedingsmogelijkheid: Onderzoek of een snellere ontruiming van dit soort gebouwen plaats kan vinden door de inzet van burgerhulpverleners.

5.4 Technologische omgeving

Het risico van brand in een opslag van cacao is gedaald. Dit komt door de 'Werkinstructie Cacao-opslagen'. Door de werkinstructie verkleint de kans op brand en wordt de bestrijdbaarheid van een brand verhoogt.

Opslag van gevaarlijke stoffen < 10 ton valt onder het activiteitenbesluit. Bij dit soort opslagen is vaak niet bekend wat er opgeslagen ligt en welke voorzieningen er zijn getroffen, ondanks dat er een register moet worden bijgehouden voor opslagen van > 2,5 ton. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat bij dit soort opslagen verschillende diensten toezicht houden en de informatie niet actief wordt gedeeld. Binnen de categorie opslag gevaarlijke stoffen < 10 ton, zijn bepaalde typen opslagen risicovoller dan andere typen. Voor die categorieën is het zinvol om een aanvalsplan te maken. Ook het naleefgedrag is van invloed op het risico. Dit vraagt om beter inzicht in deze opslagen in de regio.

Beïnvloedingsmogelijkheid: Organiseer structureel overleg tussen de brandweer, de OD IJmond en de ODNZKG over opslagen met gevaarlijke stoffen < 10 ton.

5.5 Vitale infrastructuur en voorzieningen

Het scenario uitval vitale voorzieningen gaat over langdurige uitval van elektriciteit. In het RRP 2015-2018 is hier al uitgebreid aandacht aan besteed. Om de gevolgen van uitval van vitale voorzieningen beter te kunnen bestrijden zijn de nodige maatregelen genomen.

Beïnvloedingsmogelijkheid: Maak burgers en bedrijven meer bewust van de kans op een grote stroomuitval. Door de 'grote' waarschijnlijkheid van dit scenario gaan burgers en bedrijven mogelijk meer maatregelen nemen.

5.6 Verkeer en vervoer

Het scenario 'aanvaring op het water' speelt zich af op het Markermeer. Voor de crisisbestrijding op het IJsselmeer is een incidentbestrijdingsplan (IBP) IJsselmeergebied gemaakt. Het IBP is gebaseerd op de 'Handreiking incidentbestrijding op het water' van het IFV.

5.7 Gezondheid

De zorginstellingen zijn primair zelf verantwoordelijk voor de eigen bedrijfsvoering en de zorg voor patiënten. In vrijwel alle gevallen worden problemen met het zorgaanbod of een personeelstekort intern, dus binnen de instelling, opgelost. In geval van een (griep) epidemie kan het zijn dat problemen niet zonder hulp van andere instellingen kunnen worden opgelost of dat problemen bij de individuele instellingen effecten hebben in de keten. Huisartsen en huisartsenposten die naar elders moeten doorverwijzen, extra verplaatsingen door ambulancediensten, uitstroom die stagneert, etc. Samenwerking in de keten is dan noodzakelijk om de (spoed-)zorg en daarmee de zorgcontinuïteit te garanderen in de regio. Hiervoor is regie nodig en een escalatiemodel. Dit escalatiemodel is op 19 oktober 2018 door het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ) vastgesteld en geeft structuur in een fase wanneer het nog onduidelijk is of en in welke mate er maatregelen noodzakelijk zijn ten behoeve van de zorgcapaciteit in de regio. Het geeft tijdens het griepseizoen (de warme fase) een verbeterde coördinatie, gebaseerd op verbeterde informatie. De afgesproken fasering in het escalatiemodel geeft duidelijkheid door vooraf af te spreken op welk niveau (operationeel, tactisch, strategisch) er in de keten zal worden samengewerkt.

Andere maatregelen om te voorkomen dat de zorgcontinuïteit in de regio uit balans raakt zijn het opstarten van het LCMS-GZ door de GHOR. Via deze netcentrische werkwijze vindt uitwisseling van informatie tussen de zorginstellingen plaats over de individuele zorgcapaciteit en worden knelpunten benoemd om tot een (keten)oplossing te komen.

Ook het opleiden, trainen en oefenen (OTO) (vakbekwaamheid) van de zorginstellingen in het kader van het Kwaliteitskader Crisisbeheersing en OTO 2.0 is een beïnvloedingsmiddel. De instellingen worden door het ROAZ financieel in staat gesteld zich door middel van OTO-activiteiten voor te bereiden op crises die de zorgcontinuïteit van de instelling (kunnen) raken. Dit vakbekwaamheidsstraject draagt bij aan het adequaat reageren op dergelijke crises.

5.8 Sociaal maatschappelijke omgeving

Op het gebied van adequaat handelen bij extreem geweld wordt veel actie ondernomen door de veiligheidsregio. De veiligheidsregio heeft geen invloed op het verkleinen van de kans, maar wel op het verlagen van de impact.

De opvang van grote groepen mensen is een proces van de gemeente (bevolkingszorg). Er is een lijst met grote locaties in de regio en het aantal personen dat daar opgevangen kan worden. Indien de capaciteit in de eigen regio onvoldoende is kunnen ook andere veiligheidsregio's helpen. De coördinerend gemeentesecretaris heeft de regie over de opschaling als de opvang de gemeentegrens

overschrijdt. Hulp vanuit het land wordt geregeld via de vertegenwoordiger bevolkingszorg vanuit het (Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC)). Het Rode Kruis speelt een grote rol bij de uitvoering van de opvang. Omdat de opvang van grote groepen mensen niet tot in detail te regelen is, vraagt dit veel improvisatievermogen. Dit bleek uitstekend te werken bij de opvang van vluchtelingen tijdens de crisis van 2015. Bij de opvang van vluchtelingen ligt de regie bij het Centraal Orgaan Asielzoekers en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

6. Bijlage scenario's

6.1 Dijkdoorbraak primaire waterkering

Inleiding

De klimatologische verandering waardoor de zeespiegel stijgt en er vaker sprake is van hevige regenval zorgt ervoor dat de kans op ernstige wateroverlast en overstroming is toegenomen. Ook komen er steeds meer extreme weersituaties voor.

Context

Voor waterveiligheid wordt in Nederland het concept 'meerlaagsveiligheid' gehanteerd. Dit houdt in dat de veiligheid bewerkstelligd wordt in drie verschillende lagen. Laag 1 is 'de dijk op orde'. Laag 2 vraagt aandacht voor 'de ruimtelijke inrichting achter de dijk'. Laag 3 is de crisisbeheersing voor als het toch mis gaat. Analyses wijzen uit dat het ontstaan van grote waterdiepten en de uitval van vitale infrastructuur zorgen voor veel slachtoffers en maatschappelijke ontwrichting.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Klimaatverandering
- Technisch falen
- Opzet

Incidentverloop

Tijdens een hevige storm breekt een primaire waterkering door, waardoor er binnen een paar uur anderhalve meter water komt te staan in gebied waar 40.000 mensen wonen. Evacueren is door de weersomstandigheden geen optie. De meeste mensen kunnen tijdig een droge verdieping bereiken. Velen worden echter tijdens de vlucht overvallen door het water en kunnen het gebied niet tijdig verlaten. Een groot aantal lukt het wel om tijdig weg te komen. 18 uur na de dijkdoorbraak is het gelukt om de dijk te dichten en is de storm gaan liggen. Het reddingswerk duurt enige dagen, het herstelwerk enige maanden.

Gevolgen

Er vallen tien dodelijke slachtoffers en er zijn meer dan honderd gewonden. Door de uitval van de vitale infrastructuur ontstaat een gebrek aan primaire levensbehoeften zoals voedsel, drinkwater en warmte. De wegen zijn onbegaanbaar geworden. De stroom is uitgevallen, waardoor alle communicatiemogelijkheden in het gebied ook zijn uitgevallen. De hulpdiensten kunnen het gebied niet in en ondersteuning van defensie is ingeschakeld. De effecten van de overstroming zijn in heel Noord-Holland merkbaar.

6.2 Extreem winterweer

Inleiding

Extreme winterse omstandigheden leiden tot stagnatie van de mobiliteit en daardoor onder andere tot verstoring van de spoedeisende hulpverlening. Ook vallen mogelijk vitale voorzieningen uit. Hierdoor komt de continuïteit van de samenleving in het geding.

Context

Extreme meteorologische omstandigheden kunnen leiden tot ontwrichting van het maatschappelijk verkeer. Als gevolg van klimaatverandering is de verwachting dat in de toekomst de frequentie en vorm van extreme weersituaties toenemen. De slechte voorspelbaarheid van het weer is de grote onzekerheid en beïnvloed dus de mate waarop geanticipeerd kan worden.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Klimaatverandering

Incidentverloop

Er is in de regio sprake van aanhoudende extreme winterse omstandigheden: (zware) sneeuwval, ijzel en een extreem lage (gevoels-) temperatuur. Doordat de winterse omstandigheden al enige weken aanhouden, ontstaat er een tekort aan strooizout. Door de combinatie van het tekort aan gladheidsbestrijdingsmiddelen en de aanhoudende sneeuw en ijzel, worden (delen van) wegen afgesloten. Hierdoor volgt een grote verkeersstagnatie. De verminderde toegankelijkheid van wegen heeft daarnaast nadelige consequenties voor aanrijtijden en operationele inzetbaarheid van hulpverleningsdiensten. Ook ontstaan problemen op het spoor en de waterwegen.

Gevolgen

Kwetsbare groepen van de bevolking worden het meest getroffen door dit scenario. Daarnaast vindt er verstoring van de mobiliteit plaats. Hierdoor komt ook de spoedeisende hulpverlening in gevaar, terwijl er mogelijk meer incidenten gaan plaats vinden. Werknemers van bedrijven, maar met name medewerkers van zorginstellingen of de thuiszorg, kunnen hun werk niet bereiken. Ook de bevoorrading van primaire levensbehoeften (voedsel en medicijnen) en de distributie van brandstof stagneert. Verstoring van de mobiliteit en uitval van de vitale voorzieningen brengt economische schade met zich mee.

6.3 Brand in een gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen

Inleiding

In een woongebouw waar veel niet of verminderd zelfredzamen wonen, ontstaat 's nachts brand in één van de woningen.

Context

Binnen de regio bevinden zich een groot aantal gebouwen waar niet of verminderd zelfredzame personen wonen. Dit kunnen gewone woongebouwen zijn of gebouwen bedoeld voor zorg. Gebouwen waar zorg verleend wordt, moeten voldoen aan extra voorwaarden op het gebied van brandveiligheid. Hier is altijd personeel aanwezig, waarvan een deel beschikt over een BHV- opleiding. In zorginstellingen is altijd een brandmeldinstallatie aanwezig die direct doormeldt naar de brandweer. Hierdoor is de brandweer altijd snel ter plaatse en zal het aantal slachtoffers bij brand beperkt blijven. In gebouwen waar geen zorg verleend wordt, zijn alleen die brandpreventieve voorzieningen aanwezig die gelden voor een gewoon woongebouw.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Kortsluiting door defecte apparatuur.
- Een vergeten pan op het vuur.
- Roken in bed.

Incidentverloop

In een woning, in een gebouw waar veel niet of verminderd zelfredzamen wonen, ontstaat 's nachts brand. De bewoner slaapt en ontdekt de brand niet. De brand ontwikkelt zich snel. Doordat dit gebouw niet voorzien is van een brandmeldinstallatie worden de brandweer laat gealarmeerd. Hierdoor kan de brandweer de bewoner niet meer redden. Ze richten zich vervolgens op de bestrijding van de brand en op ontruiming van een deel van het gebouw. Dit is een tijdrovende gebeurtenis, omdat veel bewoners geholpen moeten worden tijdens de ontruiming. Dit leidt tot extra slachtoffers door rookinhalatie en tot valpartijen.

Gevolgen

Een woning brand uit, in een groot deel van het gebouw ontstaat rook- en waterschade. Twee personen overlijden, vijf personen worden met rookinhalatie opgenomen in het ziekenhuis en er zijn drie slachtoffers door valpartijen. De overige bewoners moeten worden opgevangen. Er ontstaat maatschappelijke en bestuurlijke onrust.

6.4 Brand cacao-opslag

Inleiding

In een gebouw waar cacaobonen worden opgeslagen ontstaat een grote brand.

Context

Cacaobranden zijn moeilijk te bestrijden branden. Een brand in een opslag van cacaopoeder grijpt snel om zich heen, terwijl brand in een opslag van cacaobonen een smeulfase kent. Een cacao-brand kan heel lang duren omdat het om grote opslagen gaat en omdat de brand lastig te bestrijden is. In een convenant tussen Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland is vastgelegd dat een cacao-brand in een nieuwe opslagloods niet langer dan 9 dagen mag duren.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Menselijk handelen
- Technisch falen

Incidentverloop

Er breekt brand uit in een grote opslagloods (10.000 m² vloeroppervlak) voor cacaobonen. De brand ontwikkelt zich tot een grote brand. Alle werknemers kunnen zich tijdig in veiligheid brengen. De brand vraagt een grote inzet en veel capaciteit van de brandweer. Nadat de vuurhaarden zijn bestreden, wordt de constructie van het gebouw gesloopt om de nog brandende bonen naar buiten te rijden en verder af te blussen. Het blussen duurt in totaal 6 dagen. De brand levert veel overlast op voor de omgeving.

Gevolgen

Bij de brand in de opslag zijn geen slachtoffers gevallen. De overlast voor de omgeving is echter heel groot. Bewoners zijn geëvacueerd en op het naastgelegen bedrijventerrein kan niet worden gewerkt. Dit zorgt voor (grote) economische schade. Door grote hoeveelheden bluswater is milieuschade ontstaan.

6.5 Brand in opslag gevaarlijke stoffen <10 ton

Inleiding

In een opslag met gevaarlijke stoffen ontstaat brand. In de opslag ligt een grote hoeveelheid gevaarlijke stoffen opgeslagen, maar minder dan 10 ton.

Context

In de regelgeving voor de opslag van gevaarlijke stoffen is 10 ton een grenswaarde. Hierboven zijn vele preventieve voorzieningen vereist, eronder niet. Veel bedrijven zoeken uit kostenoverweging de grens op. Naast de beperkte preventieve voorzieningen, is de brandweer vaak niet bekend met de aanwezigheid van de gevaarlijke stoffen.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Menselijk handelen
- Technisch falen
- Weersomstandigheden

Incidentverloop

Rond middernacht ontstaat brand in een opslag met gevaarlijke stoffen. Na enige tijd wordt de brand opgemerkt door voorbijgangers. De rook- en warmteontwikkeling is bij aankomst van de brandweer al zodanig dat een binnen inzet niet mogelijk is. Doordat er weinig wind is blijven dikke rookwolken lang hangen in de woonwijk. In de nabijheid van de brand bevindt zich een zorginstelling. De sirenes en NL Alert worden ingezet. Bij de zorginstelling ontstaat paniek en start een spontane evacuatie door familieleden en omwonenden. Het duurt lang voordat er voldoende professionele hulp is. Tijdens de bluswerkzaamheden komen grote hoeveelheden vervuild bluswater in het oppervlaktewater terecht. Meerderde dagen blijft er onduidelijkheid over de vrijgekomen gevaarlijke stoffen. Hierdoor is het lang onrustig in de wijk.

Gevolgen

Vijftien personen worden behandeld voor rookinhalatie. Twee ouderen moeten in het ziekenhuis blijven. De grond, het oppervlaktewater en de waterbodems in de omgeving moeten worden gesaneerd. Kinderen wordt ontraden buiten te spelen en groenten uit eigen tuin mogen niet meer worden gegeten. Tijdens informatiebijeenkomsten is sprake van een grote ongerustheid en worden tevens vragen gesteld over de vergunningverlening en handhaving bij het bedrijf.

6.6 Uitval vitale voorziening

Inleiding

Nederland kent vele vitale voorzieningen. Denk bijvoorbeeld aan gas, water, elektriciteit en ICT. Deze kunnen door verschillende oorzaken uitvallen.

Context

De continuïteit van de vitale voorzieningen heeft in Nederland hoge prioriteit. Op Rijksniveau wordt er alles aan gedaan om de vitale infrastructuur te beschermen tegen uitval. Toch kunnen allerlei oorzaken ervoor zorgen dat een (of meerdere) van de vitale voorzieningen uitvalt. Hier kan ook sprake zijn van keteneffecten. Uitval van de vitale voorzieningen raakt alle sectoren van de samenleving. Burgers, bedrijven, organisaties, hulpverlening en de overheid krijgen te maken met de gevolgen van de uitval.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Keteneffect van ander incident
- Technisch falen
- Opzet
- Cyberaanval

Incidentverloop

Op een strenge winterdag (-7 °C) valt de elektriciteit uit. Deze storing duurt langer dan 24 uur. Als gevolg van de elektriciteitsstoring vallen (na verloop van tijd) ook andere functies uit. O.a. telefonie, internet, verwarming, verkeerslichten, openbaar vervoer, riolerings- of oppervlaktewaterbeheersystemen, industriële processen etc. vallen uit of hebben last van de storing. Hierdoor sluiten supermarkten, is er geen betalingsverkeer mogelijk en loopt het verkeer vast. Door het tegelijkertijd optreden van allerlei keteneffecten ontstaat maatschappelijke ontwrichting. Zorginstellingen komen in de problemen en crisiscommunicatie is een probleem. De hulpverleningsdiensten kunnen niet gealarmeerd worden via de reguliere weg en hebben grote problemen om hun informatievoorziening te organiseren.

Gevolgen

De gevolgen zijn talrijk en groot. De hulpverleningsdiensten kunnen niet adequaat reageren op meldingen. Minder zelfredzame en kwetsbare groepen (thuis en in instellingen) krijgen last van de kou. Het kopen van de eerste levensbehoeften is een probleem geworden. Rioolwater stort over op het oppervlaktewater, wat leidt tot verontreinigd oppervlaktewater. Er zijn 2 slachtoffers te betreuren.

die rechtsreeks gerelateerd kunnen worden aan de omstandigheden. Eén verminderd zelfredzaam persoon komt thuis om het leven door de koude en 1 slachtoffer van een aanrijding overlijdt door te late komst van hulp.

6.7 Aanvaring op het water

Inleiding

In dit scenario raakt een vrachtschip in aanvaring met een schip dat veel passagiers aan boord heeft (dit kan een partyschip, een cruiseschip of een veerpont betreffen).

Context

In en om de regio bevindt zich veel water. Op de wateren vindt toenemend scheepvaartverkeer plaats, zowel beroepsmatig als recreatief. Het scenario aanvaring op het water kan vele vormen aannemen. Risico's zijn: gevaar voor mensen (mensen over boord), explosiegevaar, het vrijkomen van gevaarlijke stoffen en milieuvervuiling. Voor de reguliere hulpdiensten gelden moeilijke omstandigheden, zoals: gevaar voor hulpverleners, de bereikbaarheid van het incident, onbekendheid met nautische aspecten en een beperkt aantal aanlandingsplaatsen voor hulpverleningsboten.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Menselijk handelen
- Technisch falen
- Opzet
- Economische druk
- Weersomstandigheden

Incidentverloop

Op het Markermeer vindt een aanvaring plaats tussen een cruiseschip en een vrachtschip. Op het cruiseschip zijn 100 personen aanwezig, exclusief bemanningsleden. Het vrachtschip bevat containers met een onbekende inhoud. Het cruiseschip blijft in de vaargeul liggen terwijl de gewonden afgevoerd worden. Naar de drenkelingen wordt gezocht. Op het vrachtschip zijn geen gewonden. De containers bevatten gevaarlijke stoffen, maar deze zijn niet gaan lekken. Het vrachtschip lekt olie. Het vrachtschip kan niet verder varen.

Gevolgen

Een aanvaring tussen twee schepen op open water is een complex scenario. Er zijn veel partijen betrokken bij de hulpverlening. Dit bemoeilijkt de onderlinge communicatie en de afhandeling van het incident. Er vallen drie dodelijke slachtoffers en tien mensen raken gewond. Als er veel slachtoffers vallen bij een incident zal er maatschappelijke onrust ontstaan. Ook zal er veel media-aandacht zijn. Door een incident op het water kan er een stremming van de scheepsvaart optreden. Dit leidt tot economische schade. Door de lekkage van olie ontstaat milieuvervuiling.

6.8 Zorgcontinuïteit (Regionale zorgcontinuïteit in gevaar)

Inleiding

Door een toename van de zorgvraag structureel (vergrijzing) of acuut (door een incident) is de zorgcontinuïteit in de regio in gevaar. Maatschappelijke onrust en verstoring van de openbare orde en veiligheid is te verwachten.

Context

De missie van ketenregie is het smeden van de keten in de voorbereiding, zodat de continuïteit van zorg geboden kan worden tijdens een ramp of crisis. Om deze missie te bereiken worden de acute ketenpartners en de care instellingen in de witte kolom gestimuleerd zich voor te bereiden op hun taak bij de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Samenwerkingsafspraken worden vastgelegd in convenanten met de acute ketenpartners.

Daarnaast is het uitgangspunt dat alle zorginstellingen (zowel acute zorgpartners, waaronder de publieke gezondheid, als care-instellingen) zelf verantwoordelijk zijn voor het (blijven) verlenen van zorg, ook onder bijzondere omstandigheden zoals een (interne) ramp of crisis. Hiervoor dienen zorginstellingen zichzelf voor te bereiden op gebeurtenissen die ertoe kunnen leiden dat er een disbalans ontstaat in het leveren van zorg door de instelling zelf.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Sluiting van (delen van) de locatie
- Groot aanbod cliënten
- Verplaatsen van cliënten
- Tekort aan personeel
- Uitval nutsvoorzieningen, apparatuur en ICT
- Logistieke stagnatie
- Uitbraak infectieziekten

Incidentverloop

Als gevolg van een aanhoudende griep epidemie in de regio staat de zorgcontinuïteit onder grote druk. Er is een tekort aan eigen personeel bij de zorginstellingen. Ook is er als gevolg van de griep een toegenomen acute zorgvraag. Hierdoor kunnen niet alle patiënten worden opgenomen. Daarnaast speelt de vergrijzing van de samenleving een rol, waardoor er bij een griep epidemie een extra groot beroep op de intramurale zorgcapaciteit in de regio wordt gedaan.

Gevolgen

Veel burgers worden geraakt door het niet kunnen leveren van verantwoorde zorg door de zorginstellingen: bijvoorbeeld door het uitstellen van operaties, overbelaste spoedeisende hulp en/of overplaatsingen naar andere ziekenhuizen of zorginstellingen. De verstopping van de keten raakt niet alleen de intramurale zorg, maar betekent ook een overbelasting van de mantelzorg, de huisartsen, de thuiszorg en het ambulancevervoer.

6.9 Extreem geweld

Inleiding

Op een druk treinstation in de regio vindt een schietpartij plaats. Hierbij vallen meerdere slachtoffers.

Context

Extreem geweld is breder dan terrorisme. Extreem geweld verwijst naar:

- Geweld met vuur- of steekwapens, handgranaten;
- Geweld met objecten (voertuigen, vaartuigen, vliegtuigen, drones);
- Geweld met explosieven (bomaanslag);
- Geweld met een gevaarlijke stof (CBRN/E);
- Een gijzeling of een geplande aanhouding.

Alleen de politie of de NCTV kunnen extreem geweld duiden.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Idealisme
- Economische schade
- Inmenging van de Nederlandse overheid in buitenlandse ideologische brandhaarden.
- 'Lone wolf' acties
- Aanslagen in andere landen

Incidentverloop

Tijdens de ochtendspits vindt er een schietpartij plaats op een NS-station. Hier staan veel reizigers te wachten die onderweg zijn naar hun werk of naar school. De schutter is mogelijk nog aanwezig en de mogelijkheid bestaat dat er meerdere schutters zijn. De schutter heeft telefonisch een bomdreiging door gebeld na zijn aanval op de reizigers. Hierdoor trekken de politie-eenheden zich terug. De hulpverlening komt niet op gang en het is onduidelijk om hoeveel slachtoffers het gaat. Getuigen melden tientallen slachtoffers. Er is sprake van grote paniek.

Gevolgen

Door de schietpartij zijn 7 dodelijke slachtoffers gevallen. Zeventien mensen raken gewond doordat ze geraakt zijn door kogels. Als gevolg van de paniek op het perron zijn 40 personen licht- tot zwaargewond geraakt. Veel reizigers zijn getraumatiseerd geraakt door het incident en moeten worden opgevangen. Het incident trekt veel media-aandacht, zowel nationaal als internationaal. Ook ontstaat maatschappelijke ontredde en angst. Naast maatschappelijke onrust heeft het incident psychische impact op slachtoffers en de personen die aanwezig waren op het treinstation.

6.10 Opvang grote groep mensen

Inleiding

Onder het thema Sociaal maatschappelijke omgeving kan onderscheid worden gemaakt tussen een flitsramp en een crisis die een aanlooptijd kent. De bestrijding van een flitsramp, zoals het bestrijden van rellen of gewelddadigheden kent een meer klassieke aanpak dan het bestrijden van een crisis die een aanlooptijd kent, zoals de vluchtelingencrisis. In het laatste geval wordt ook niet automatisch aan de crisisorganisatie van de Veiligheidsregio gedacht. Naar aanleiding van de vluchtelingencrisis en de casus Fort Oranje stellen de experts voor om opvang van grote groepen mensen als incidenttype toe te voegen.

Context

Niet alleen een vluchtelingencrisis, maar ook een overstroming of een grootschalige en langdurige ontruiming van een wooncomplex, kan leiden tot noodzakelijke opvang van een grote groep mensen. De opvang kondigt zich van tevoren aan en kent een voorbereidingstijd. Er zijn in het verleden een aantal voorbeelden in Nederland geweest, waarbij grote groepen mensen moesten worden opgevangen bij een grootschalige en langdurige ontruiming van woongebouwen (Voorbeelden: Fort Oranje, Ontruiming van 90 huizen (190 bewoners) boven de parkeergarage onder het Bos en Lommerplein in Amsterdam, Gasexplosie Diemen 2014).

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Vluchtelingencrisis
- Overstroming
- Instortingsgevaar groot bouwwerk

Incidentverloop

Door een combinatie van factoren dreigt de dijk van het Markermeer nabij Edam-Volendam te bezwijken. De crisisorganisatie is opgeschaald en op advies van de waterpartijen wordt besloten om de bevolking van Edam-Volendam preventief te evacueren. Dit betekent dat ongeveer 35.000 mensen ergens anders onderdak moeten vinden. Een substantieel deel van deze mensen zal elders in Nederland bij familie of kennissen onderdak vinden, maar een nader te bepalen hoeveelheid mensen zal door de overheid geholpen moeten worden. Er is 48 uur om de evacuatie voor te bereiden en uit te voeren. De dreigende dijkdoorbraak wordt voorzien op het hoogtepunt van de storm, die over 48 uur verwacht wordt.

Gevolgen

Het lukt niet om voor alle evacuees binnen 48 uur opvang te regelen. Veel mensen zijn op zichzelf aangewezen en voelen zich in de steek gelaten door de overheid. Er ontstaat grote maatschappelijke onrust.

6.11 Verstoring evenement/ Paniek in menigten

Inleiding

Tijdens een evenement ontstaat een grote vechtpartij tussen rivaliserende groepen. Mensen raken in paniek en komen hierdoor in de verdrukking. Hierdoor ontstaat nog grotere paniek.

Context

In de regio worden grote en kleinere evenementen georganiseerd. Daar waar grote groepen mensen samenkomen bestaat het risico op paniek.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Incident of aanslag
- Dreiging of schrikreactie
- Weersomstandigheden

Incidentverloop

Tijdens een muziekfestival zoeken twee groepen de confrontatie met elkaar op. Door het tumult willen veel mensen weg, terwijl anderen de sensatie juist opzoeken. Het gerucht doet de ronde dat er wapens bij betrokken zijn. Als mensen in de verdrukking komen ontstaat grote paniek. In de paniek worden mensen onder de voet gelopen.

Gevolgen

Tijdens de vechtpartij raken 5 personen ernstig gewond en 20 personen moeten voor lichtere verwondingen worden behandeld. Door de paniek die ontstaat worden vele mensen onder de voet gelopen, 2 overlijden aan de gevolgen hiervan. 15 Personen raken ernstig gewond en vele tientallen moeten behandeld worden aan botbreuken, snijwonden en kneuzingen. Het mobiele telefoonnet valt enige tijd uit door overbelasting. In de nasleep worden vraagtekens gezet bij de vergunningverlening en de controles van het evenement.

6.12 Aardbeving

Inleiding

In Warder (gemeente Edam-Volendam) vindt een aardbeving plaats. Hierdoor ontstaat enige schade en maatschappelijke onrust.

Context

In de regio Zaanstreek-Waterland ligt het Middelie-gasveld. Dit is een klein gasveld met een laag winningstempo. Op 5 juni 2018 heeft er in Warder een aardbeving plaatsgevonden met een magnitude van 2,5 op de schaal van Richter. De beving vond plaats op een diepte van 3 kilometer. Naar alle waarschijnlijkheid is de beving veroorzaakt door gaswinning. Eerder (1 december 1989) vond in de gemeente Edam-Volendam, waartoe ook Warder behoort, een beving plaats (met magnitude 2,7) in het dorp Kwadijk. Het KNMI stelt dat er potentie is om te beven, maar wanneer de aarde gaat beven is niet te voorspellen.

Mogelijke oorzaken/ triggers

- Gaswinning

Incidentverloop

Op een avond in het voorjaar vindt er een aardbeving plaats in Warder. De aardbeving heeft een kracht van 2,6 op de schaal van Richter. Omdat de inwoners van Warder nog wakker zijn, voelen ze een lichte trilling. Als de inwoners van Warder de volgende dag onvoldoende informatie krijgen over de omvang, oorzaak en de kracht van de aardbeving, ontstaat er onrust. Inwoners willen weten wat er is gebeurd en willen duidelijkheid hebben over het verhalen van de schade. Ook willen ze weten wat ze in de toekomst kunnen verwachten op het gebied van aardbevingen.

Gevolgen

Er vallen geen slachtoffers door de aardbeving. Er is wel wat materiële schade. Bij een aantal woningen is er sprake van enkele haarscheurtjes in de muren en het stucwerk en er vallen enkele schilderijtjes van de muur. Daarnaast is er (maatschappelijke) onrust door het gebrek aan informatie over de aardbeving.

7. Bijlage: Verantwoording risico-inventarisatie

Natuurlijke omgeving

In de regio Zaanstreek-Waterland bestaat het risico op een overstroming. Een overstroming kan plaatsvinden vanuit het Markermeer, vanuit het Noordzeekanaal en door een dijkdoorbraak van een boezemdijk. Deze risico's worden momenteel interregionaal uitgewerkt in het project 'Impactanalyse ernstige wateroverlast en overstroming in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal' (IWO). In dit project wordt ook wateroverlast als gevolg van extreme neerslag meegenomen.

Het crisistype 'natuurbranden' vormt een minder groot risico in de regio. Door klimaatverandering zullen er in de toekomst wel langere periodes van droogte zijn. Hierdoor wordt het risico op natuurbranden in de toekomst groter. Dit crisistype is volgens de experts voor deze regio niet relevant genoeg om te worden uitgewerkt, ook omdat natuurbrandbestrijding onder de basisbrandweezorg valt.

Een ander crisistype dat relevant is voor onze regio zijn 'extreme weersomstandigheden'. Extreme weersomstandigheden (koudegolf, sneeuw en ijzel en storm en windhozen) leiden tot een verstoorde mobiliteit en mogelijk tot problemen met de vitale infrastructuur. Het incidenttype koudegolf, sneeuw en ijzel is reeds behandeld in het risicoprofiel 2016-2017. Een hittegolf kent andere problematieken. Verschillende organisaties geven handelingsperspectieven af bij een hittegolf. Gebouwen zijn echter nog niet 'hitteproof'. De hittestresstest geeft informatie waar in de stedelijke gebieden de warmte opgeslagen ligt en de temperatuur daardoor hoger is. Voor bepaalde doelgroepen, zoals ouderen, is een lange periode van hitte levensbedreigend. Ook de infrastructuur, bijvoorbeeld bruggen en het spoor, heeft last van extreme hitte.

Voor het crisistype 'plagen' is door de experts aangegeven dat blauwalg (of andersoortige algen) gezien moet worden als een plaag. Hierop worden voldoende maatregelen genomen, zoals een verbeterde doorstroming van het water en risicocommunicatie.

Ziektegolven bij dieren, zoals mond en klauwzeer en de vogelgriep zijn (bijna) jaarlijks terugkerende dierziekten. De regie op dierziekten in de agrarische sector ligt bij het ministerie van landbouw en visserij. Over het opruimen van dode dieren in de vrije natuur en de informatievoorziening richting de burgers zijn er afspraken gemaakt tussen het Hoogheemraadschap en de gemeenten.

In juni 2018 heeft zich een aardbeving met de kracht van 2,5 op de schaal van richter voorgedaan in Warder. Naar aanleiding van deze aardbeving heeft er bestuurlijk overleg plaatsgevonden. In dit overleg is de wens uitgesproken om informatie te delen met betrokken partijen over de risico's van een aardbeving en om informatie te delen als er een aardbeving heeft plaatsgevonden.

Gebouwde omgeving

Ten aanzien van het crisistype 'branden in kwetsbare objecten' zijn de experts eenduidig. Een grote brand in een gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen wordt gezien als een risico. Omdat dit risico in de afgelopen jaren al is onderkend is de veiligheidsregio (brandweer) hierop voorbereid. Hetzelfde geldt voor een grote brand in een gebouw met een publieksfunctie. Brand in een dichte binnenstad wordt ook niet verder uitgewerkt. Een brand in een binnenstad is 'going concern' en valt daarom onder de basisbrandweezorg, waarbij wel extra aandacht gaat naar een onbeheersbare brand waarbij de brandweer defensief optreedt in verband met de veiligheid van het eigen personeel. Hierdoor kan extra schade ontstaan.

Een grote brand in bijzonder hoge gebouwen of ondergrondse bebouwing is een risico. De experts hebben bijzonder hoge gebouwen gedefinieerd vanaf 50 meter hoog en ondergrondse bebouwing vanaf het niveau -3. Een inzet in dit soort gebouwen wijkt af van de dagdagelijkse werkzaamheden, waarbij ook technische voorzieningen kunnen falen. Bovendien kan er ondergronds bijzondere opslag plaatsvinden. Omdat er in de regio maar drie gebouwen zijn boven de 50 meter en er geen bouwwerk is lager dan niveau -3 wordt dit incidenttype niet nader uitgewerkt.

Ten aanzien van het crisistype 'instortingen in grote gebouwen en kunstwerken' waren de experts het erover eens dat een instorting door een explosie niet gezien wordt als een risico. In april 2018 werd in de media bericht dat er een risico bestaat op het instorten van bruggen en viaducten door slecht onderhoud. De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft laten weten dat hiervan geen sprake is. Dit wordt daarom niet gezien als een risico in het kader van het Regionaal Risicoprofiel. Indien de veiligheid van weggebruikers of vaarweggebruikers acuut in het geding komt onderneemt Rijkswaterstaat altijd actie, zoals een tijdelijke sluiting van een object en spoedherstel. Meestal is echter het instellen van een tijdelijke beperking in het gebruik zoals een aslastbeperking of een snelheidsbeperking in een dergelijk geval afdoende.

Aan het crisistype 'branden in kwetsbare objecten' is het incidenttype 'brand in een opslag met gevaarlijke stoffen < 10 ton' toegevoegd. Door de experts is aandacht gevraagd voor het incidenttype 'brand in een opslag met gevaarlijke stoffen < 10 ton'. Voor deze opslag regelt het activiteitenbesluit welke regelgeving van toepassing is. Omdat het vaak onbekend is wat ligt opgeslagen en welke voorzieningen zijn getroffen en het gegeven dat de locaties vaak niet bekend zijn, kunnen deze gebouwen gevaar opleveren voor zowel de hulpverleningsdiensten als de omgeving. Dit scenario valt onder het thema 'technologische omgeving' en wordt daar als scenario opgenomen.

Technologische omgeving

Ten aanzien van de crisistypen 'incident met brandbare/explosieve stof in open lucht' en 'incident met giftige stof in open lucht' zijn de experts van mening dat deze relevant zijn voor de regio. Alle partijen hebben planvorming voor dit soort incidenten. Rampen zijn meestal het gevolg van mechanisch of menselijk falen. Er is specifiek aandacht besteed aan een scenario waarbij de Penitentiaire Inrichting op Hoogtij getroffen wordt door een giftige wolk. Hiervoor is adequate planvorming.

De technologische ontwikkelingen in de huidige maatschappij vragen om ook op een andere manier te kijken naar deze incidenttypen. Door technologisch falen kunnen cascade-effecten ontstaan. De huidige planvorming geeft hier onvoldoende antwoord op. Toepassing van verdere technologische ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de impact en de waarschijnlijkheid van de scenario's.

Brand in cacao-opslag is nog steeds een risico. De experts zijn van mening dat het scenario 'brand in cacao-opslag' opnieuw opgenomen moet worden in het RRP.

Kernincidenten worden door de experts als niet relevant beschouwd voor onze regio. De ontwikkelingen rondom de zones van het Energieonderzoek Centrum Nederland zijn in kaart gebracht. Hieruit is gebleken dat een scenario 'kernincident' voor VrZW minder relevant is.

Vitale infrastructuur en voorzieningen

Ten aanzien van het crisistype 'verstoring energievoorziening' wordt voornamelijk uitval van elektriciteit gezien als een risico. Door de energietransitie kunnen er meer problemen ontstaan in de stroomvoorziening. Het afstemmen van vraag en aanbod van elektriciteit vraagt ook aandacht. Piekbelastingen in elektriciteitsgebruik nemen toe door bijvoorbeeld het gelijktijdig opladen van elektrische auto's, bijvoorbeeld na de spits.

Bij uitval van elektriciteit kunnen allerlei cascade-effecten ontstaan. De recente stroomstoringen hebben laten zien dat ook voorzieningen als telecomunicatie en ICT uit kunnen vallen. Daarnaast is

de mobiliteit in het geding door het uitvallen van treinen en ontstaan er problemen op de weg door het uitvallen van matrixborden, verkeerslichten etc. Een groot probleem dat kan ontstaan, is het niet meer bereikbaar zijn van het noodnummer 112. In Zaanstreek-Waterland is in het RRP 2015-2018 al aandacht besteed aan uitval van elektriciteit. Momenteel wordt er gewerkt aan maatregelen die het mogelijk maken dat burgers 112 kunnen blijven bereiken. Hiertoe worden op termijn meldpunten ingericht waar spoedeisende meldingen kunnen worden gedaan. Om als veiligheidsregio en als gemeente burgers in de regio te kunnen informeren worden informatiepunten voorbereid.

Uitval van spraak- en datacommunicatie heeft zowel consequenties voor de burgers als voor de (hulp)organisaties. Bij uitval van spraak- en datacommunicatie kunnen vele vormen van communicatie komen te vervallen. (Bijvoorbeeld: internetapplicaties, C 2000, P 2000, LCMS, crisiscommunicatie naar de burger, NL Alert, etc.). Uitval van spraak- en datacommunicatie kan apart plaatvinden maar het kan ook het gevolg zijn van een stroomstoring. Indien uitval van spraak- en datacommunicatie langer duurt kan dit gevolgen hebben voor de continuïteit van de primaire processen van hulpverleners, maar ook van burgers, bedrijven en instellingen. Ook kan een langdurige uitval gevolgen hebben op het gebied van de openbare orde en veiligheid. De meldkamer en de crisisorganisatie beschikken over een continuïteitsplan om de primaire processen zo lang mogelijk operationeel te houden.

Op het gebied van verstoring van de drinkwatervoorziening worden geen echte risico's verwacht. Crisiscommunicatie en het voorzien in nooddrinkwater zijn geregeld, waardoor op dit vlak geen echte problemen te verwachten zijn.

Bij uitval van de vitale voorzieningen worden geen grote problemen ten aanzien van de veiligheid verwacht bij de grote industriële bedrijven, waaronder de BRZO-bedrijven. Deze categorie bedrijven heeft de veiligheid bij uitval van vitale voorzieningen goed geregeld.

Het incidenttype cybercrime kan leiden tot uitval van (data)communicatie, maar wordt niet nader uitgewerkt omdat de gevolgen in de meeste gevallen op landelijke schaal zijn. Lokaal kan echter wel een crisis ontstaan door cybercrime omdat technische installaties kunnen falen. Uitval van een vitale voorziening kan dus wel een crisis tot gevolg hebben waar de veiligheidsregio mee wordt geconfronteerd. Dit type crisis valt dan eigenlijk onder thema 3 en is daar verder uitgewerkt. De experts zijn van mening dat preparatie op cybercrime een eigen verantwoordelijkheid is, waar de veiligheidsregio niet op gaat acteren.

Het crisistype 'verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering', heeft zich in 2013 voorgedaan in Zaanstreek. De maatschappelijke impact was van geringe aard (GRIP 1), waardoor dit type niet wordt opgenomen in het Regionaal risicoprofiel. Het crisistype 'verstoring afvalverwerking' wordt door de experts minder relevant geacht.

Verkeer en vervoer

Ten aanzien van het crisistype 'luchtvaartincidenten' wordt gesteld dat het minder waarschijnlijk is dat dit plaatsvindt in de regio Zaanstreek-Waterland omdat 80 % van de ongevallen binnen een straal van tien kilometer van de luchthaven plaatsvindt. Naar verwachting vindt er eens per tien jaar een ongeluk plaats.

Het crisistype 'incidenten op of onder water' wordt door de experts gezien als iets dat met grote waarschijnlijkheid kan plaatsvinden. Door toenemende drukte op het water zijn zowel de risico's als de gevolgen van een incident groter. Een incident op het water zorgt voor een stremming van het verkeer op het water, wat in de meeste gevallen resulteert in economische schade. Stremming op het water kan ook door andere oorzaken ontstaan, bijvoorbeeld door een zeemijn in het Noordzeekanaal, een lage waterstand, drukte of vervuiling van het water. Omdat zowel in het RRP 2015-2018 als in het RRP 2016-2017 een scenario is beschreven van een incident op het water, maar omdat het risico op

een incident blijft bestaan blijft er aandacht voor dit crisistype. Dit heeft geresulteerd in één generiek scenario's dat in het regionaal risicoprofiel wordt meegenomen

VrZW is betrokken geweest bij het opstellen van het nautisch risicoprofiel IJsselmeergebied (SAMIJ). Het nautisch risicoprofiel is meegenomen in de overwegingen voor het regionaal risicoprofiel 2019-2020. Dit risicoprofiel is aanvullend aan het regionaal risicoprofiel.

Op het gebied van 'verkeersincidenten op het land' wordt volgens de experts ook een toename van risico's verwacht. Op het land wordt het risico op een incident groter doordat het drukker is op de weg en op het spoor. Bovendien is het wegverkeer aan het veranderen. De vrachtwagens worden groter, er komen meer elektrische auto's en er zijn in Zaanstreek-Waterland veel vervoerbewegingen doordat er drie grote distributiecentra zijn. Door verschillende oorzaken (bv een ongeluk, slecht weer, een stroomstoring) ontstaat er gemakkelijk een verkeersinfarct. Als daarnaast het openbaar vervoer uitvalt, wordt de druk op het wegennet nog groter. Hierdoor komt de bereikbaarheid in het geding, zeker voor de hulpverleningsdiensten. De gevolgen van verkeersinfarcten zijn verder veelal economisch.

De enige tunnel in de regio Zaanstreek-Waterland is de Hemspoortunnel. Door deze tunnel worden geen gevaarlijke stoffen vervoerd. Door de lengte van de tunnel en door het feit dat de tunnel twee veiligheidsregio's verbindt, wordt aandacht gevraagd voor de coördinatie en het beoefenen van een incident. Verdere samenwerking tussen veiligheidsregio's geldt voor meerder locaties waar het verkeer en vervoer elkaar raakt. Te denken valt hierbij aan de Hempont en de pont Buitenhuizen. Ook kan een incident in de Coentunnel een effect hebben op de mobiliteit in de regio Zaanstreek-Waterland.

De Metropoolregio Amsterdam is in 2018 gestart met een project om de vitale kwetsbare infrastructuur in beeld te brengen. Hieronder valt o.a. het wegennetwerk. VrZW participeert in dit project. In het kader van de 'Impactanalyse Ernstige Wateroverlast en Overstroming' wordt met oog op de evacuatiemogelijkheden gekeken het naar de capaciteit van het wegennetwerk.

Gezondheid

De experts geven aan dat een relevant risico is dat de regionale zorgcontinuïteit gevaar loopt. Het niet kunnen voorzien in verantwoorde zorg door meerdere zorginstellingen wordt als een bedreiging voor de volksgezondheid gezien. Een structurele toename van de zorgvraag door vergrijzing of een acute toename van de zorgvraag door een incident of een ziektegolf brengt de zorgcontinuïteit in gevaar. Ook uitval van eigen personeel brengt de zorgcontinuïteit in die gevallen in gevaar. Bij een acute toename van de zorgvraag, waarbij de zorgcontinuïteit niet gewaarborgd is, kan maatschappelijke onrust ontstaan en verstoring van de openbare orde en veiligheid.

Daarnaast is ook stil gestaan bij de risico's die personen met verward gedrag met zich meebrengen en het probleem met de antibioticaresistente (ABR). De problematiek rond personen met verward gedrag vraagt om een integrale benadering van verschillende partijen. Antibioticaresistentie is een mondiaal probleem en wordt gemonitord door de GGD. Deze beide onderwerpen worden niet relevant geacht voor opname in het RRP.

Sociaal-maatschappelijke omgeving

Het crisistype 'paniek in menigten' wordt vervangen door het crisistype 'verstoring van evenementen'. Paniek is vaak een effect dat kan ontstaan bij een verstoring van een evenement. De oorzaak van paniek in een menigte kan daarentegen divers zijn. Ook rellen rondom demonstraties en andere manifestaties kunnen paniek veroorzaken.

Ook wordt het crisistype 'verstoring openbare orde' vervangen. Het crisistype 'verstoring openbare orde' wordt vervangen door het crisistype 'maatschappelijke ontwrichting en verstoring van de

openbare orde met gevolgen voor de (sociale) veiligheid'. Dit crisistype past beter bij de huidige tijd. Onder het thema maatschappelijk onrust zijn veel scenario's denkbaar. De gebeurtenis die de crisis veroorzaakt kan zowel moedwillig als niet moedwillig zijn. Niet alle maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot een incidenttype, maar wel tot een crisistype.

De experts maken bij bovenstaand crisistype onderscheid tussen een flitsramp en een crisis die een aanlooptijd kent. De bestrijding van een flitsramp, zoals het bestrijden van rellen of gewelddadigheden kent een meer klassieke aanpak dan het bestrijden van een crisis die een aanlooptijd kent, zoals de vluchtelingencrisis. In het laatste geval ligt de verantwoordelijkheid ook niet altijd bij de klassieke hulpverleningsdiensten. Naar aanleiding van de vluchtelingencrisis en de situatie bij de camping Fort Oranje stellen de experts voor om plotselinge opvang van grote groepen mensen als incidenttype toe te voegen.

Onder het thema sociaal-maatschappelijke omgeving is het crisistype 'extreem geweld' toegevoegd. Dit crisistype vervangt het incidenttype gewelddadige Jihadistische aanslag uit het RRP 2015-2018. Bij het bestrijden van een aanslag maakt het niet uit of die aanslag vanuit een bepaalde ideologie is gepleegd of dat het geweld plaatsvindt vanuit een andere grondslag. Deze denkwijze wordt ook verspreid binnen de hulpverleningsorganisaties in de vakbekwaamheid op het gebied van terrorismegevolgbestrijding.

Het thema ondermijning, dat in het Nationaal Veiligheidsprofiel wordt gezien als een risico, wordt door de experts gezien als een risico dat niet in een regionaal risicoprofiel thuishoort. Thema's als buitenlandse beïnvloeding worden landelijk opgepakt. Lokaal kan wel sprake zijn van vermenging van de onderwereld met de bovenwereld. In die gevallen zullen er, afhankelijk van de situatie, meerdere partijen betrokken zijn bij de bestrijding. Op het gebied van criminele ondermijning loopt de aanpak via de politie, het OM en de gemeente en is er in eerste instantie niet direct een rol voor de veiligheidsregio weggelegd. VrZW wordt wel in die gevallen betrokken waar de fysieke veiligheid van de omgeving een issue wordt.

De uitdaging ligt erin om onderscheid te maken tussen de incidenttypen die een aanlooptijd kennen en de incidenttypen die als flitsramp worden beschouwd. Het is vaak onvoldoende duidelijk wie de leiding heeft, of het initiatief neemt bij crisistypen die een aanlooptijd kennen. Bij de flitsramp is dit duidelijk. In andere gevallen moet je je afvragen wie het initiatief pakt. Voorgesteld wordt om het gesprek aan te gaan over de rol van de veiligheidsregio bij dergelijke crisis. Dit is ook aan de orde gekomen tijdens een expertsessie in 2017.

8. Bijlage, Beoordelingscriteria

Voor de beoordeling van de impact zijn zes vitale belangen gehanteerd:

1. Territoriale veiligheid
2. Fysieke veiligheid
3. Economische veiligheid
4. Ecologische veiligheid
5. Sociale en politieke stabiliteit
6. Veiligheid cultureel erfgoed

Deze vitale belangen zijn met elkaar verweven; aantasting van één ervan kan leiden tot aantasting van andere belangen. Zo kan bijvoorbeeld een inbreuk op de fysieke veiligheid de sociale en politieke stabiliteit onder druk zetten. Alle vitale belangen zijn vertaald naar één tot maximaal drie impactcriteria. De gekozen criteria worden representatief geacht voor het kunnen beoordelen en rangschikken van verschillende soorten incidentscenario's op basis van alle soorten impact (slachtoffers, schade, verlies, kosten e.d.) Met dit uniforme beoordelingskader wordt het mogelijk om 'appels met peren te vergelijken' dat wil zeggen verschillende risico's op vergelijkbare wijze te waarderen.

De impactcriteria zijn ingedeeld in vijf klassen:

- beperkt gevolg
- aanzienlijk gevolg
- ernstig gevolg
- zeer ernstig gevolg
- catastrofaal gevolg

Voor het beoordelen van de waarschijnlijkheid is ook een indeling in klassen gehanteerd:

- geen concrete aanwijzingen en gebeurtenis wordt niet voorstelbaar geacht → zeer onwaarschijnlijk
- geen concrete aanwijzingen, maar gebeurtenis wordt enigszins voorstelbaar geacht → onwaarschijnlijk
- geen concrete aanwijzingen, gebeurtenis is voorstelbaar → mogelijk
- de gebeurtenis wordt zeer voorstelbaar geacht → waarschijnlijk
- concrete aanwijzingen dat de gebeurtenis geëffectueerd zal worden → zeer waarschijnlijk

9. Bijlage, betrokken partijen expertsessies

Bij het opstellen van het RRP 2019-2020 zijn bij het opstellen van de scenario's, de expertsessies en het opstellen van de beïnvloedingsmogelijkheden de onderstaande organisaties betrokken geweest:

- Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid
- Brandweer
- Defensie
- Dienst Justitiële Inrichtingen
- Gasunie
- Gemeenten
- Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GGD)
- Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR)
- Havenbedrijf Amsterdam
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Liander
- LTO noord
- NS
- Omgevingsdiensten
- Politie Noord-Holland
- ProRail
- Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland
- Rijkswaterstaat
- Rode Kruis
- SAMIJ
- Tennet
- Veiligheidsregio's
- Vodafone/Ziggo

Bezoekadres

Prins Bernhardplein 112

1508 XB Zaandam

Postadres

Postbus 150

1500 ED Zaandam

Colofon

Dit is een uitgave van Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland en is tot stand gekomen in samenwerking met politie, brandweer, GHOR en gemeenten.

Het Regionaal Risicoprofiel is te vinden op www.vrzw.nl.

Juni 2019